

USMERJENOST V AKCIJO

Pred nedavnim sta OK SZDL in ZKS sklicali širši politični aktiv občine na študijski posvet o knjigi Edvarda Kardelja Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Tako uvodne besede sekretarja RK SZDL Milana Kučana kot prispevki koreferentov so dali podlago za nadaljnja razmišljanja in predvsem za nadaljnje akcije. Objavljamo njihove najpomembnejše ugotovitve.

NALOGE VODILNIH SUBJEKTIVNIH SIL DRUŽBE PRI NADALJNJI GRADITVI NAŠEGA POLITIČNEGA SISTEMA

V uvodu je ugotovil dragocen pomen novega Kardeljevega dela, nato pa je usmeril pozornost na funkcijo in naloge subjektivnih sil. Najprej jih je opredelil kot »celotno socialistično in demokratično ustvarjalno silo družbe, t. j. ne samo organizirani del družbene zavesti, ZK in drugih družbenopolitičnih organizacij, marveč tudi vse druge organizirane oblike delovanja delovnih ljudi, družbene organizacije in društva, državne organe, strokovne službe in znanstvene institucije, sredstva javnega obveščanja in družbeni informacijski sistem v celoti, organizirane dejavnike idejnopolitičnega, kulturnega, znanstvenega, materialnega in drugega ustvarjanja v družbi in končno tudi spontano socialistično pobudo in akcijo množic kot izraz njihovih elementarnih interesov ter izkušenj, kadar ni zadostnih možnosti, da bi se ta pobuda uveljavila v organizirani družbenopolitični ali samoupravljalški akciji. Kako pa zagotoviti, da bo ta velika ustvarjalna moč naravnana v skupno smer družbenega razvoja, v ustavno opredeljene smotre našega razvoja? Tudi za organizirane subjektivne dejavnike namreč velja, da »obstaja nasprotje med deklarirano in v družbi dejansko uveljavljeno vlogo letih.«

Pri iskanju dogovorov mo-

ramo izhajati iz analize dejanske vloge vsake institucije omogočati

izražanje interesov vseh tistih družbenih sil, ki v svojem družbenem iskanju in nastopanju priznavajo socialistični značaj naše družbe ter samoupravno pozicijo delavca in delovnega človeka ter v tem izražanju in usklajevanju zagotavljati prevladujočo vlogo socialističnih sil.

»Uresničevanje te naloge pa omogoča samo učinkovito delovanje in uveljavljanje delegatskega sistema, ki je v svojem bistvu oblika samoupravnega plu-

Marjan Moškrič

DELEGATSKI SISTEM JE OSNOVA SOCIALISTIČNEGA SAMOUPRAVLJANJA

Ko razpravljamo o socialistični samoupravni demokraciji in mehanizmi, ki jo zagotavljajo, se zavedamo, da gre za širše demokratične pravice in človekove svoboščine, kot jih je kdajkoli vzpostavil buržoazni parlamentarni sistem. Vse te demokratične pravice in svoboščine posameznika, a tudi skupnosti interesov, v katerih živimo, nam v osnovi dajejo in zagotavljajo že zvezna in republiška ustava. Seveda pa to ni dovolj, saj ni in ne more biti avtomatičnega zagotavljanja in uresničevanja nekaterih pravic in svoboščin. To nam lahko zagotavlja edino celovit politični sistem z mehanizmi, ki omogočajo njihovo uresničevanje in zavarovanje.

Svoje demokratične pravice lahko samoupravljalci izrazimo z osebnim mnenjem ali izrekanjem prek izvoljenih delegatov, oziroma delegatov. Zato je delegatski sistem eden osnovnih mehanizmov, ki zagotavlja, da lahko uspešno in učinkovito uveljavljamo svoje pravice. In prav zato moramo v prihodnje pri naših naporih za dosledno uveljavljanje sistema socialističnega samoupravljanja posvečati posebno skrb prav delovanju, usposabljanju in organiziranju delegatskega sistema na vseh ravneh in na vseh področjih. Pri tem niso pomembne samo delegacije za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in skupščine samoupravnih interesov, skupnosti, temveč tudi za vsa druga samoupravna združenja, v katerih samoupravno organizirani sprejemamo pomembne dogovore.

Delegacije in delegati z izvolitvijo niso vsesplošno pooblaščen, da se v našem imenu dogovarjajo in sklepajo, ampak so izvrše-

obsto in aktivnost organiziranih, socialistično opredeljenih in usmerjenih družbenih sil. In drugič: družbeno osvoboditev dela in človeka, kar je vsebina in cilj socialističnega razvoja družbe, mora biti dejanje delavskega razreda samega, torej razreda, ki prav zato, ker nima interesa izkoriščati druge razrede, s svojim osvoboditvijo osvobaja vso družbo in ukinja sebe kot razred ter s tem ustvarja brezrazredno družbo svobodne skupnosti proizvajalcev.

»Vloga KPJ, torej avantgarde jugoslovanskega delavskega ra-

valci kolektivne funkcije, s katero jim dajemo za konkretne dogovore konkretna pooblastila pa so s tem tudi stalno odgovorni sistemu, ki jih je delegiral.

Pri delu delegatskih skupščin in drugih delegatskih teles moramo

Milan Kučan

zagotoviti vpliv celotne strukture družbene zavesti, tako da bo odločanje resnično odraz zavesti in ustvarjalne sposobnosti vse družbe. To pa pomeni, da se morajo vse delegatske skupščine in njih organi mnogo bolj kot doslej odpreti navzven in biti dovzetne za vpliv ustvarjalnih družbenih dejavnikov.

Delegacija je ključni in osnovni člen celotnega našega demokratičnega delegatskega sistema, kajti delegacija kot celotna samoupravna in družbenopolitična struktura temeljne samoupravne skupnosti — mora biti vsebinsko in organizacijsko sposobna, da se v njej začne proces konkretnega odločanja.

realizma konkretnih družbenih interesov ter skupaj s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem sredstvo njihovega izražanja, usklajevanja in uveljavljanja. Prav demokratičnemu pluralizmu samoupravnih interesov kot eni od oblik demokratičnega političnega sistema, ki bistveno razširja področje človekove svobode in človekovih pravic in v katerem je socialistična samoupravljanje družbene lastnine proizvodnih sredstev vir novih svoboščin in pravic, daje tovariš Kardelj velik poudarek.

Potem je Milan Kučan prikazal razlike med večstrankarskim političnim pluralizmom buržoaznega parlamentarizma s kapitalistično lastnino proizvodnih sredstev in njenim varovanjem ter pluralizmom samoupravnih interesov socialistične družbe z družbeno lastnino proizvodnih sredstev in njenim zavarovanjem. Nato je nadaljeval: »Konkretisti in predpostavke družbenega razvoja sta, kot je znano, znanstveno utemeljila Marx in Engels. Analizirajoč razvoj naše revolucije, bi brez dvoma mogli postaviti trditve, da so se te zakonitosti in predpostavke v celoti potrdile tudi v razvoju socialistične revolucije v Jugoslaviji. Katere so te predpostavke naše revolucije, ki so pomembne za razumevanje vloge subjektivnega dejavnika? Poudariti kaže predvsem dve: prvič, za vsako socialistično revolucijo je nujen

zreda, v vseh njenih fazah je zakonit rezultat tokov socialistične revolucije. Na podlagi takšne opredelitve je vlogo subjektivnega dejavnika v družbenem razvoju najlažje razumeti znotraj razumevanja vloge in možnosti uresničevanja družbene vloge partije v družbi oz. v celotnem našem družbenem razvoju.

Ko je to zgodovinsko vlogo KPJ razvijal opredelil, je Milan Kučan ugotovil: »Graditev socialistične samoupravne družbe in posebej preraščanje samoupravljanja v celovit sistem družbene organizacije ne bi bila mogoča brez predpostavk: prvič, brez političnega organiziranja delovnih ljudi na osnovi formuliranega političnega programa; drugič, brez iniciativnosti in aktivnosti, ki jih delovni ljudje razvijajo v družbenopolitičnih organizacijah, in tretjič, brez oblik demokratičnega boja za splošno, dolgoročno interese socialističnega razvoja, katerih idejni in politični nosilec je partija kot avantgarda delavskega razreda, torej brez organiziranega subjektivnega dejavnika.«... »Naš razvoj kaže, da je vloga ZK v političnem sistemu Jugoslavije naraven in zakonit rezultat naše socialistične revolucije in boja za nadaljnji razvoj družbenoekonomskih političnih odnosov. To vlogo si je ZK pridobila in ohranila, ker je bila sposobna v vseh fazah revolucionarnega razvoja

(Nadaljevanje na 11. strani)

Slavka Jerman

SREČO SI LAHKO USTVARI ČLOVEK SAMO SAM

Predsednica zbora krajevnih skupnosti občine skupščine SLAVKA JERMAN se je poglobila v uveljavljanje ustavne vloge KS.

Izhajajoč iz uveljavljanja vloge KS kot procesa je tovarišica Jermanova ugotavljala: »Ta proces vodi delovni človek — občan kot svobodna ustvarjalna osebnost in največja družbena vrednota, kot osnovni nosilec kompleksa interesov, vključenih v sistem razvoja socialističnega samoupravljanja, v katerem lahko pride najbolj do izraza tudi njegov interes, izražen v krajevni skupnosti. Ta interes pride — dokončno izoblikovan v demokratičnem delegatskem mehanizmu — do izraza v skupščini (ali zboru delegatov) KS, organizirani kot kraj in oblika stalnega sporazumevanja o vseh vprašanjih, ki jih rešujemo v krajevni skupnosti, pa v skupščini občine ali v skupščinah SIS ali celo v skupščinah širših družbenopolitičnih skupnosti, kjer po delegatih oblikujemo širše družbene interese v obliki konkretnih ciljev, predlogov in spodbud za širše ali ožje družbene akcije.«

Nato je opozorila na dosedanje pomanjkljivosti ter poudarila večjo doslednost pri vsakdanjem delu: »Nedosednji smo pri izvrševanju nalog po sistemu, ki smo si ga sami predpisali in za katerega smo se že naprej dogovorili. Za tak način dela pa je največkrat krivo dejstvo, da v krajevnih skupnostih istočasno teče preveč akcij hkrati, tako da moramo neko delo opraviti polovičarsko ali na prejšnjem način, namesto da bi ga izvršili po dobljenih smernicah pa v to vključili metodo rednega spremljanja in preverjanja uresničevanja zadanih nalog.«

Poudarila pa je tudi pozitivne premike. Posamezniki in organizirane skupine občanov so že dosegli uspehe. Ti so zrasli predvsem iz pripadnosti krajevni skupnosti. Do tega je avtorico pripeljala Kardeljeva misel, da »sreče človeka ne morejo dati niti država niti sistem niti politična partija. Srečo si lahko ustvari človek sam! Ta sreča pa je samoupravljanje tudi v krajevni skupnosti

kot cilj samoupravne demokracije. Ta zahteva od človeka globoko kulturno zavest ter etični odnos do prehojene poti revolucije in samoupravljanja, kar vpliva na zavest delovnega človeka in jo oblikuje — lahko bi

rekli — tudi kot pripadnost krajevni skupnosti. Ni še oblikovana, postala pa bo realnost takrat, ko bo občan resnično začutil potrebo po taki skupnosti, v kateri bo skupaj z drugimi občani in delovnimi ljudmi reševal svoja primarna vprašanja...

Te misli bi morale segati v vsako družino. Biti bi morale sestavni del osnovne vzgoje otrok in delovanja odraslih.

Ko se je ustavila pri ugotovitvi, da imamo že 12 let isto število krajevnih skupnosti, je poudarila novo vsebino in drugačen položaj le-teh. Ponovno je nakazala potrebo po prostorskem preoblikovanju krajevnih skupnosti. Potem da ne bo težko sistemsko urediti financiranja KS, povezovanje KS z združenim delom in obratno bo lahko potekalo hitreje in učinkoviteje. Končala je z mislijo: »Razvoj političnega sistema usmerjen v realizacijo vseh do sedaj sprejetih sklepov. Napraviti moramo pregled do sedaj sprejetih sklepov in skupni program njih uresničevanja. To velja potem tudi dosledno spremljati!«

VSO SKRB DELEGATOM ZA SIS

Predsednik izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Ljubljana JOŽE MEDEN je svojo razpravo posvetil samoupravnim interesnim skupnostim.

Potem ko je najprej osvežil položaj in vlogo skupščine SIS, se je usmeril v uresničevanje nove vsebine družbenih odnosov v občini, pa tudi v mestu in republiki.

Jože Meden

Ugotovil je, da smo v občini napravili pomembne korake k podružbljanju politike v družbenih dejavnostih. Premalo pa smo še storili, da bi dogovorjeni sistem bolj zaživel, premalo so se prišli do izraza interesi in potrebe delegatske baze. Skupščine SIS so še vedno pretežno izjavljale: »Sestav delegacij za SIS ni enako kvaliteten kot sestav delegacij za skupščine družbenopolitičnih skupnosti... V letu 1974 smo praviloma volili splošne delegacije za SIS. Pisana paleta dokaj raznorodnih problemov, s katerimi so se ukvarjale te delegacije, je dokaj zapletla njihovo delo in zmanjšala njegovo učinkovitost. In ker je bilo treba te težave premagovati, da so se porodile razne rešitve... Iz več objektivnih razlogov se v splošni delegaciji oziroma prek nje pogosto niso mogli dovolj učinkovito izraziti posebni interesi, ki jih imajo delovni lju-

dje v posamezni temeljni samoupravni skupnosti do nekega področja družbenih dejavnosti. Zato moramo ob pripravi na volitve v prihodnjem letu v TOZD in KS ponovno oceniti ustreznost organiziranja delegacij za SIS... Za orijentacijo bi morda služilo naslednje izhodišče: vse večje KS in TOZD naj bi praviloma imele posebne delegacije; v srednje velikih skupnostih naj bi oblikovali splošno in nekaj posebnih delegacij predvsem za tiste SIS, kjer teče dogovarjanje o programih, za katere smo posebej zainteresirani; v manjših temeljnih samoupravnih skupnostih pa lahko ostanemo pri splošnih delegacijah in v njih organiziramo manjše delovne skupine, ki naj bi podrobneje proučevale gradiva konkretnih SIS, oziroma pripravljale stališča za celotno splošno delegacijo. V teh primerih nikakor ne bi smeli dovoliti, da bi se te delovne skupine izolirale od drugih delegatov v splošni delegaciji. V nekaterih primerih se lahko odločimo tudi za ustanovitev skupne delegacije.

Nato je usmeril pozornost na konferenco delegacij, vlogo organiziranja in druženja pri delu SIS ter poudaril nujnost usklajevanja programov SIS tudi na ravni mesta, regije in republike. Končal je z ugotovitvijo: »Slej ko prej je očitno, da vsebuje problematika delegacij skoraj vso problematiko samoupravnih družbenih odnosov. Zato mora biti skrb za nadaljnje ustavno uresničevanje vloge SIS in delegatskega sistema prioriteta v aktivnosti vseh družbenopolitičnih organizacij na ravni temeljnih skupnosti v občini.

Namestnik sekretarja OK ZKS DINO KODARIN je namenil svoj prispevek temi Uveljavljanje zakona o združenem delu z vidika praktičnega upravljanja političnega sistema samoupravnega socializma. Svoj prispevek je zasnoval na izhodiščih, ki jih je Edvard Kardelj obdelal v 1. poglavju svoje študije: Družbenoekonomske postavke nadaljnje graditve političnega sistema socialističnega samoupravljanja — ter na nekaterih ugotovitvah občinske komisije za izvajanje zakona o združenem delu. (Te ugotovitve smo objavili v prejšnji številki Naše skupnosti.)

Družbena narava minulega dela, združevanje dela in sredstev v procesu družbene reprodukcije, merila delitve sredstev za osebne dohodke delavcev po delu, razredni značaj družbene lastnine sredstev, svobodna menjava dela ter nekateri pojavi, ki spremljajo razvoj naše samoupravne socialistične demokracije — so bila vprašanja, katerih je v svojem izvajanju namenil Dino Kodarin posebno pozornost. O minulem delu je izjavil: »V dosednji samoupravni in politični praksi smo mnogo razpravljali o minulem delu. Iskali smo merila, po katerih bi bili delavci udeleženi pri delitvi sredstev za osebne dohodke tudi neposredno na podlagi rezultatov minulega dela. Tovariš Kardelj je dal velik prispevek k razumevanju družbene narave minulega dela, ko je ugotavljal, da se minulega dela posameznega delavca ne da individualno izraziti, razen kot vrednost, ustvarjeno s skupnim delom vseh delavcev, pa opozoril na solidarnost pri gospodarjenju z rezultati minulega dela v procesu družbene reprodukcije.

Glede uresničevanja zakona o združenem delu je povzemal: »Iz ugotovitev komisije za izvajanje zakona o združenem delu je razvidno, da dosegamo zadovoljive rezultate pri samoupravnih organiziranosti združenega dela na novih osnovah, da pa zaostajamo pri oblikovanju novih dohodkovnih odnosov in svobodni menjavi dela. Uvajanje dohodkovnih odnosov v širšem pomenu (v odnosu proizvodnja — trgovina in v okviru drugih oblik reproduktivnih celot) se prepočasno uveljavlja. Prevelika je še prisotnost nekaterih preživelih oblik, temelječih zgolj na blagovni menjavi, obremenjenosti s klasičnimi, kapitalistično obarvanimi trgovskimi kondicijami, kot so trgovska marža, rabati in podobno. V mnogi primerih se te

Dino Kodarin

preživele oblike skrivajo pod plaščem novega.

Opozoriti velja tudi na nekatere druge momente, ki ovirajo hitrejšo uveljavljanje zakona o združenem delu. Sklicevanje na nove predpise, ki so v pripravi, predvsem s področja pridobivanja prihodka in delitve dohodka ter osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela, pomanjkanje ustreznih strokovnjakov in nekatera pravno-tehnična vprašanja služijo največkrat za opravičilo v sredinah, kjer zaostajajo za izvajanjem zakona o združenem delu.

V nadaljnjem izvajanju je tovariš Kodarin opozoril na nevarnost formalizma, na pretirano naglico ter na zaostajanje na nekaterih področjih pri preobrazbi združenega dela.

»V zavest delavcev pa vedno globlje prodira spoznanje, da gospodarijo z družbenimi sredstvi. Ta zavest ruši ostanke podjetniške in skupinske lastniške miselnosti, ki se je odražala v zmotnem pojmovanju narave družbenih sredstev za proizvodnjo ter s temi sredstvi pridobljenega dohodka v združenem delu.« je končal svojo razpravo namestnik sekretarja OK ZKS Dino Kodarin.